

1° Nomina concreta naturæ, tum divinæ, tum humanæ, de Christo et de se invicem prædicari possunt; v. g., dici potest: *Christus est Deus, Christus est homo, Verbum aut Filius Dei est homo, est mortalis, passibilis*, etc. *Aliquis homo est Filius Dei æternus, immensus, omnipotens*, etc. Ratio est, quia hæc omnia non referuntur ad naturam seorsim sumptam, sed ad personam Verbi, cui re ipsa competit.

Abstinendum est tamen a propositionibus in se veris, quibus abusi sunt vel abusuri præminentur hæretici, v. g., sequentes: *Christus est creatura, Filius minor est Patre*; veræ sunt in sensu catholicæ, sed quoniam Ariani illas in sensum hæreticum usurpabant, non preferendæ sunt sine addito eas ad sensum legitimum determinante, dicendo, v. g., *Christus ut homo est creatura, Filius Dei ut homo minor est Patre*.

2° Nomina abstracta utriusque naturæ de se invicem prædicari nequeunt, neque de Christo: v. g., absurde diceretur: *Humanitas in Christo est divinitas, divinitas est humanitas, Christus est divinitas*, etc. Hæc regula ex supradictis evidenter sequitur.

Fusius de communicatione idiomatum tractant S. Th. 3^a parte, q. 16; Sylvius, t. iv; Petavius, l. 4, c. 16, etc.

In dubio an locutio aliqua sit legitima, ab illa abstinentium est, vel aliqua correctione temperari debet, ut omnis æquivocatio tollatur.

CAPUT TERTIUM.

DE CONVENIENTIA INCARNATIONIS.

Theologi unanimi ore docent, post S. Th., 3 part. q. 1, art. 1, Verbi divini incarnationem valde convenientem fuisse, 1° Deo Patri, 2° generi humano, 3° universitati rerum, 4° ipsimet Verbo Dei, 5° naturæ assumpta, et 6° tempori quo mysterium istud peractum est.

1° *Deo Patri*. Omnia enim propter semetipsum ope-

ratus est Dominus, et ideo conditus est mundus ut, per visibilia, invisibilia Dei conspiciantur, Rom. i, 20: at in mysterio Incarnationis mirabiliter fulgent Dei perfectiones, bonitas videlicet, justitia, sapientia et omnipotencia: bonitas quidem, cum Deus, licet infinitus, majus beneficium hominibus præstare non potuisset: unde ipse Christus, Joan. ii, 19: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret*; justitia, quia peccatum non fuit impunitum, pretium abunde sufficiens pro illo expando fuit oblatum, et homo, a diabolo victus, diabolum vice sua superavit; sapientia, quia Deus sic agendo jura justitiae cum misericordia sapientissime conciliavit, contraria contrariis curavit, scilicet, superbiam humilitate, avaritiam maxima paupertate, voluptatem doloribus et omnis generis infirmitatibus; omnipotencia, quia nihil majus est quam Deum fieri hominem, et tam distantia in unitate personæ jungere. Ergo 1°.

2° *Generi humano*. Nam 1° tota natura humana in Christo fuit sublimata et ad summum dignitatis fastigium elevata; 2° doctrina cœlesti imbuta; 3° a peccati jugo et dæmonis servitute liberata; 4° omnium virtutum exemplis instructa; 5° in fontibus corruptionis sanata. «Quæ superbia sanari potest, inquit S. Aug., lib. » de Agone christiano, cap. 11, n. 12, si humilitate Filii » Dei non sanatur? Quæ avaritia sanari potest, si pau- » pertate Filii Dei non sanatur? Quæ iracundia sanari » potest, si patientia Filii Dei non sanatur?... Erigit » spem suam genus humanum, et recognoscat naturam » suam; videat quantum locum habeat in operibus Dei!» Ergo 2°.

3° *Universitati rerum*. Homo enim, ex spiritu et corpore coalescens, quoddam est omnium creaturarum compendium; habet esse cum lapidibus, vivere cum plantis, sentire cum brutis, et intelligere cum angelis: omnia igitur in homine per Incarnationem fuerunt decorata ac nobilitata, et merito Apostolus dixit, Eph. i, 10, omnia quæ in cœlis et quæ in terra sunt, instaurata esse in Christo. Ergo 3°.

4º Ipsimet Verbo Dei. Quamvis enim absolute non repugnet Patrem et Spiritum sanctum incarnari, multo tamen convenientius erat ut Filius incarnaretur : 1º ut ille per quem omnia facta sunt, opus suum collapsum instauraret; 2º ut Filius Dei æternus fieret in tempore Filius hominis, et duo non viderentur Filii Dei, unus æternus et alter temporalis; 3º ut imago Dei æterna et invisibilis imaginem Dei creatam et deformatam reformateret; 4º ut qui est sapientia Dei, insipientiam hominem deleret, etc. Ergo 4º.

5º Naturæ assumptæ. Filius Dei assumere quidem potuisse naturam angelicam; nihil certe videtur obstare, et hanc possibilitatem supponit B. Paulus, quando nimiam charitatem Dei erga homines exaltans, dicit, Heb. II, 16 : *Nusquam enim angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit.* Convenientius tamen arbitrantur SS. Patres et doctores eum naturam humanam assumpsisse : 1º quia mali angeli pauciores sunt quam boni qui salvi sunt; homines e contra omnes periissent; 2º quia, cum angeli abundantiori lumine fuerint illuminati, nec tam fragiles extiterint, majus fuit eorum peccatum; 3º quia ex assumptione hominis qui est simul spiritus et caro, substantiæ intellectuales sanctificantur; ex assumptione autem puri spiritus quid advenisset carni? Ergo 5º.

6º Tempori quo mysterium istud peractum est. 1º Quia tanti Liberatoris adventus longam expostulare videbatur præparationem; 2º quia lex Evangelica a Christo instituenda tantæ erat perfectionis, ut opportunum fuerit homines per longum tempus ad eam præparari; 3º quia tanti doni dilatio, dum homines tamen per fidem in Christum venturum salvari poterant, apta erat ad fidem nostram excitandam et sensus gratitudinis in nobis imprimendos; 4º conveniens autem non fuisset Incarnationem Verbi ad finem sæculorum procrastinari, alioquin paucissimis hominibus profuisset: ergo convenientissime peracta est in plenitudine temporum, Galat. IV, 4 : ergo 6º, etc.; aliunde, etc. Ergo.

Multæ sunt aliae rationes convenientiæ apud theologos, præsertim apud Thomassin, qui eas eruditione circa Patres et loquendi modo magnifice exornat, lib. 1 et 2, de Incarn.

CAPUT QUARTUM.

DE NECESSITATE INCARNATIONIS.

Quinque numerantur theologorum opiniones circa illud punctum.

1º Wiclefus docet, Trialog. lib. 3, cap. 24 et 25, Incarnationem absolute necessaria fuisse, ita ut Deus ab illa non magis abstinere potuerit quam a generatione Verbi. Ad hanc sententiam quodam modo accedere videatur Leibnitz, qui, *Essais de Théodicée*, vult Deum, intuitu sapientiæ suæ, infallibiliter determinatum fuisse ad creandum præsentem mundum in quo conclusa est Incarnatio.

2º Mallebranche, cui jam præerat Raymond Lulle, contendit, in opere inscripto : *Traité de la nature et de la grâce*, et passim in aliis locis, Deum fuisse prorsus liberum creare vel non creare; sed, ex hypothesi quod crearet, mundum perfectissimum creare debuisse, ut in *Metaphysica* exposuimus, in fine capituli de *Libertate Dei*.

3º S. Anselmus et Richardus a S. Victore docuerunt hominem lapsum a Deo reparari debuisse, non autem potuisse nisi per Incarnationem; unde Incarnatio, juxta ipsos, necessaria est ex hypothesi lapsus hominis.

4º Sunt qui dicunt Deum potuisse hominem lapsum non reparare, sed, ex hypothesi quod illum reparare voluerit, necessariam fuisse Incarnationem.

5º Denique omnes moraliter theologi affirmant Incarnationem necessariam fuisse, ex hypothesi quod Deus

condignam ab hominibus lapsis exegerit satisfactionem; idque contra Scotistas, qui volunt condignam satisfactionem pro peccato mortali a simplici creatura, ex potentia Dei absoluta et extraordinaria, rependi posse; quia, juxta ipsos, malitia peccati non est infinita, nisi extrinsece et ratione objecti.

PROPOSITIO PRIMA.

Incarnatio non fuit absolute necessaria.

Prob. Scriptura sacra et ratione. 1º *Scriptura sacra.* Joan. III, 16: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret;* I Joan. IV, 9: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum unigenitum misit Deus in mundum, ut vivamus per eum.* Unde sic: Illud absolute necessarium dici non potest, quod singulari Dei beneficio tribuitur: atqui Incarnatio singulari, etc. Ergo 1º.

2º *Ratione.* Deus est liber in operibus suis externis, ut probavimus in *Metaphysica*; at Incarnatio est opus Dei externum: ergo 2º, etc.; aliunde, etc.

Unde ruit pariter sistema Leibnitz.

PROPOSITIO SECUNDA.

Incarnatio non fuit necessaria, ex hypothesi quod mundus crearetur.

Prob. 1º *Scriptura sacra.* In textibus enim Scripturæ modo a nobis allatis, Incarnatio exhibetur ut insigne Dei beneficium: at ut insigne Dei beneficium exhiberi non posset, si, in hypothesi creationis, necessaria fuisset: ergo 1º.

2º *Ratione.* Si Deus, ex hypothesi creationis, ad optimum teneretur, vel propter gloriam suam essentiale, vel propter gloriam suam accidentale, vel quia æqualis debet esse proportio inter ipsius potentiam et effectum: atqui nihil horum dici potest.

1º *Non propter gloriam suam essentiale.* Illa enim glo-

ria in cognitione et amore proprietarum suarum perfectiorum consistit: atqui, sive Deus mundum creet, sive non; sive perfectiorem, sive minus perfectum efficiat, infinito modo proprias perfectiones cognoscit et amat: ergo 1º.

2º *Non propter gloriam suam accidentalem.* Hæc quippe gloria in eo sita est ut ipsius attributa creaturis innescant et ab eis laudentur: atqui Deus non tenetur sua attributa quantum potest manifestare; alioquin 1º a creatione abstinere non potuisset, quod tamen negat Mallebranche; 2º mundum ab æterno creare debuisset, quod repugnat; 3º creaturas in ulteriori gradu perfectio- nis formare deberet: atqui hoc impossibile est, cum de essentia sit creaturæ ut in perfectione semper augeri possit: ergo 2º.

3º *Non quia æqualis debet esse proportio inter potentiam et effectum.* De natura quidem est effectus ut capacitatem causæ non excedat; at minime necesse est causam secundum totam capacitatem suam semper agere: sic quotidie fieri videmus in cunctis rebus nos circumstantibus: cur Deus ita agere non posset? Id unum postulat suprema ejus sapientia, ut aptiora semper eligat media ad finem sibi propositum conductentia, et eo sensu dici potest Deum semper facere quod melius est: verum in numeros sibi proponere potest fines juxta suum beneplacitum: ergo 3º, etc.; aliunde, etc. Ergo.

PROPOSITIO TERTIA.

In hypothesi lapsus hominis, Incarnatio non fuit necessaria.

Prob. Ad hoc enim sufficit quod Deus potuerit hominem lapsum non reparare: atqui constat Scriptura sacra, S. Aug. auctoritate, et ratione Deum potuisse hominem lapsum non reparare.

1º *Scriptura sacra*, Rom. III, 24: *Justificati gratis per gratiam ipsius, quæ est in Christo Jesu;* Eph. II, 4: *Deus qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem*

suam qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo, cuius gratia estis salvati. Innumerā alia testimonia tam clara citari possent : porro quod gratis conceditur vel gratiæ et misericordiæ est effectus, non est necessarium : ergo 1°.

2° *Auctoritate S. Aug. Lib. de Natura et Gratia, cap. 5, n. 3 :* « Universa massa pœnas debet, et si omnibus damnationis supplicium redderetur, non injuste procul dubio redderetur. » Ergo 2°.

3° *Ratione.* Non magis teneri poterat Deus homines lapsos reparare quam angelos : atqui angelos lapsos potuit non reparare, siquidem eos ad æterna supplicia destruit. Ergo 3°, etc. Ergo.

PROPOSITIO QUARTA.

Ex hypothesi quod Deus hominem lapsum reparare voluerit, Incarnatio non fuit simpliciter necessaria.

Probatur testimoniis SS. Patrum, consensu doctorum, et ratione.

1° *Testimoniis SS. Patrum.* S. Athan., Oratione 2 contra Arianos, n. 68, part. 2 : « Etiam sine ullo ejus (Salvatoris) adventu, poterat Deus tantummodo dicere, atque ita solvere maledictionem. » S. Aug., lib. de Agone christiano, cap. 11 : « Sunt stulti qui dicunt : Non poterat aliter sapientia Dei homines liberare, nisi susciperet hominem et nasceretur de femina, et a peccatoribus omnia illa pateretur. Quibus dicimus : Poterat omnino, sed si aliter faceret, similiter vestræ stultitiae displices. » ret. Hæc testimonia sunt clara : multa alia non minus clara referri possent. Ergo 1°.

2° *Consensu doctorum.* Etenim communissime theologi hanc tenent sententiam, imo Suarez pronuntiare non dubitat hanc doctrinam ita esse certam, *ut negari non possit sine temeritate et aliquo fidei incommodo*, disp. 4, sect. 2. Cardinalis de Lugo arbitratur sententiam oppositam *ad errorem accedere*, de myst. Incarnat. disp. 2, sect. 1, n. 6. Ergo 2°.

3° *Ratione.* Incarnatio non est simpliciter necessaria ad reparandum hominis lapsum, si Deus peccata, citra perfectam satisfactionem, dimittere possit : atqui Deus peccata, citra perfectam satisfactionem, dimittere potest : nam 1° in operibus suis externis est omnino liber ; 2° secundum totam justitiam suam agere non tenetur, alioquin nec pœnas mitigare nec eas differre posset, quod tamen adversarii non admittunt : ergo, etc. ; aliunde, etc. Ergo.

Nonnulli antiqui doctores censuerunt genus humanum sine Filii Dei Incarnatione reparari non potuisse ; sed loquebantur de præsenti rerum statu, in quo Deus libere statuit se peccata non condonaturum sine perfecta satisfactione : hoc autem propositioni nostræ non adversatur.

PROPOSITIO QUINTA.

Ex hypothesi quod Deus condignam voluerit satisfactionem pro peccato, Incarnatio fuit simpliciter necessaria.

Notandum 1° satisfacere idem esse ac compensare injuriam alicui illatam, vel reparare honorem ejus injustè lœsum : ut satisfactio sit condigna, debet æquivalere injuriæ compensandæ vel honori reparando.

Notandum 2° gravitatem offensæ repeti ex dignitate personæ quæ offenditur et ex vilitate personæ quæ offendit : v. g., majus peccatum est maledicere principi quam plebeio, et majus adhuc si maledicens sit plebeius quam si esset æquaalis principi cui maledicit. Respectu Dei unus inobedientiæ actus est externa negatio supremæ Dei auctoritatis in creaturas, siquidem nolle præstare actum ab illo imperatum est negare eum habere jus tales imperandi actum. Porro hujusmodi negatio in ipsam Dei majestatem cadens, includit malitiam in objecto suo infinitam.

Notandum 3° valorem satisfactionis ex dignitate personæ satisfaciens præcipue oriri, quia persona satisfaciens se suamque dignitatem alteri subdit. Actus igitur per-

sonæ finitæ nunquam habere possunt valorem infinitum. Unde omnes creaturæ simul sumptæ, obediendo et se humiliando, nunquam satisfactiones Deo vere dignas exhibere possent; contra vero, unus obedientiæ actus ex parte personæ infinitæ supremum Dei dominium testatur et fit infiniti valoris. Actus ergo inobedientiæ erga Deum manet ut externa supremi dominii ejus negatio, donec actus obedientiæ supremum ejus dominium convenienter attestans ei opponatur. *His notatis,*

Probatur propositio nostra 1º auctoritate SS. Patrum.
S. Athan., Orat. 2 contra Arianos, n. 67. « Qui vero, si
» Verbum res creata esset, Dei sententiam abrogare pec-
» catumque dimittere (posset), cum hoc Dei proprium
» esse scripserint Prophetæ? »

S. Basil. in Ps. XLVIII : « Neque fratrem in redemptio-
» nem quære, sed aliquem qui tuam excedat naturam;
» neque hominem nudum, sed hominem Deum, Jesum
» Christum, qui solus pro nobis omnibus Deo dare potest
» placationem. » S. Aug., Enchir. cap. 408 : « Neque per
» ipsum liberaremur unum mediatores Dei et homi-
» num, hominem Jesum Christum, nisi esset et Deus. »
S. Fulgentius, lib. de Incarnat. et Grat., cap. 4 : « Nul-
» latenus humana natura ad auferendum peccatum
» mundi sufficiens atque idonea fieret, nisi in unione
» Dei Verbi, non naturali confusione, sed solum perso-
» nali unitate transiret. » Certe hæc testimonia sunt
clara. Ergo 1º.

Prob. 2º ratione. Ad exhibendam Deo satisfactionem condignam necessaria fuit Incarnatio, si simplex crea-
tura condignæ satisfactionis non sit capax: atqui simplex
creatura condignæ satisfactionis Deo exhibendæ est in-
capax, ut patet ex supra notatis. Contra vero unicus
hominis Dei actus obedientiæ valoris est infiniti et in-
obedientias hominum superat: persona enim infinitæ
dignitatis, infinitæ veracitatis se submittit, et adversus
negationem supremæ Dei auctoritatis exterius protesta-
tur. Ergo.

Plerique theologi volunt satisfactionem non esse con-

dignam nisi sit ex propriis et alias indebitis; alii vero, ut Medina et Vasquez, has conditiones necessarias esse negant, et idcirco satisfactionem condignam a perfecta distinguunt. A definienda hujusmodi controversia, pro more nostro, abstinemus.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1º. Malitia peccati non est simpliciter infinita, alioquin omnia peccata essent æqualia: ergo non reputat creaturam condigne satisfacere.

R. 1º. Omnes Thomistæ negant antecedens, et, quoad probationem, dicunt peccata esse æqualia qua parte infinita sunt, non vero sub omni respectu. Rem illustrant exemplo: Supponatur, inquit, linea tenuis in infinitum protensa, et secus eam corpus crassius pariter in infinitum ductum: utrumque erit infinitum ratione longitudinis, non vero sub aliis respectibus: ergo similiter et peccata.

R. 2º. Nego conseq. Ex hypothesi enim quod malitia peccati non sit simpliciter infinita, est saltem, juxta ipsos Scotistas, in summo gradu offensæ et in ordine superiori: atqui simplex creatura non est capax satisfactionis quæ tantam injuriam æquivalenter compenset; injuria enim ex dignitate personæ offensæ æstimatur, et satisfactio ex qualitate personæ satisfaciens: at, quidquid dicatur, ingens datur discriminus inter Deum et simplicem creaturam: ergo.

Inst. 1º. Inde sequeretur subditum qui principem offendit, nunquam ei condigne satisfacere posse: atqui hoc falsum est: ergo.

R. 1º. Nego maj. Nam ubi dignitas personæ offensæ est finita, defectus satisfactionis, ex parte personæ satisfaciens, perfectione operis compensari potest, ut, v. g., si subditus propriam vitam pro tuenda vita principis generose fundat vel in evidenti periculo se constitutat.

R. 2º. Nego min., et dico non repugnare quod subditus nunquam condigne principi graviter offenso satis-

facere possit, præcise quia inferioris est dignitatis. Si princeps æqualis dignitatis satisfaceret, offensus satisfactionem acceptare teneretur, quia injuriam digne compensaret : at quis contendet principem offensum pariter teneri acceptare satisfactionem a subdito sibi oblatam? Ergo.

Inst. 2º. Charitas perfecta æquivalet peccato illudque delet : atqui homo charitatis perfectæ est capax : ergo.

R. 1º. *Dist. maj.* Charitas perfecta æquivalet peccato ratione meriti et demeriti, id est, charitas perfecta restituit meritum peccato deperditum, *conc.* ; æquivalet peccato ratione satisfactionis, *nego maj.* Charitas enim honorem læsum directe non compensat, v. g. : subditus qui principem graviter offendit, quantumvis illum postea diligat, honorem ejus non ideo æquivalenter compensat. Ergo.

R. 2º. *Distinguo min.* Homo charitatis perfectæ est capax, mediante gratia, *conc.* ; propriis viribus, *nego min.* Porro, ex hypothesi quod charitas vera esset satisfactio condigne non satisfaceret, nisi propriis viribus actum perfectæ charitatis eliceret : ergo hæc objectio aliæque multæ subtilitates ex eodem principio deductæ funditus ruunt.

Inst. 3º. Supponatur creatura e massa corruptionis non educta, sed a Deo specialiter formata et in magno sanctitatis gradu constituta : atqui talis creatura pro genere humano condigne satisfacere potuisset : ergo.

R. Nego min. Nam 1º illa creatura, quantumvis sancta et perfecta supponatur, nihil haberet ex se, ac proinde satisfactionem ex propriis offerre non posset ; 2º in gradu dignitatis a Deo infinite distanti constitueretur; æqualis igitur satisfactionis prorsus foret incapax : ergo.

Inst. 4º. Creatura *satisfati* potest pro peccato : ergo et condigne satisfactionis capax est.

R. 1º. *Negari potest ant.* Si enim, ut volunt omnes Thomistæ, malitia peccati sit infinita, et pœnam infinitam mereatur, nunquam creatura pro illa *satisfati* poterit, id est, quantumvis longa fuerit ipsius pœna, nunquam erit condigna. Ergo.

R. 2º. *Nego conseq. et paritatem.* Ratio disparitatis est, quod in *satisfactione* sola propria pœna ad delictum attendatur, in satisfactione autem dignitas personæ offensæ præcipue consideratur. Unde, v. g., subditus qui principem offendendo pœnam incurrit, eam subire potest. Numquid ideo condignam satisfactionem principi offenso repenlere valet? Minime sane. Ergo.

Observandum 1º theologos communius docere hominem in gratia sacrificante constitutum, pro peccato veniali condigne satisfacere posse ; 1º quia testimonia Patrum superius relata et rationes a nobis expositæ de solo peccato mortali intelliguntur, et 2º quia peccatum veniale a peccato mortali essentialiter differt.

Observandum 2º quinque præcedentes propositiones, licet verissimæ nobis appareant, ad fidem catholicam tamen non pertinere, quia nullibi ab Ecclesia fuerunt definitæ.

Observandum 3º de fide esse Deum condignum pro peccatis nostris satisfactionem exegisse : patebit ex infra dicendis de satisfactionibus Christi.

CAPUT QUINTUM.

DE CAUSIS INCARNATIONIS.

Triplex distinguitur causa Incarnationis, efficiens scilicet, meritoria et finalis.

ARTICULUS PRIMUS.

DE CAUSA EFFICIENTE INCARNATIONIS.

In eo sita est natura Incarnationis, quod natura divina et natura humana in persona Verbi hypostaticè uniantur : hypostatica igitur hæc unio personæ Filii Dei propria est. Verum actio externa quæ humanitatem produxit eamque personæ Verbi univit, non soli Verbo, sed toti tribuenda est Trinitati. Nam 1º est opus externum, et

cuncta opera Dei externa tribus personis sunt communia. Unde legitur apud Joan. iii, 16 : *Sic Deus ditexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret; et Gal. iv, 4 : Misit Deus Filium suum, factum ex muliere.* 2º Concilium Toletanum XI, in professione fidei, hæc habet : « Incarnationem Filii Dei tota Trinitas operata esse credenda est, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis. » Labbe, t. vi. 3º Ita omnes sentiunt, et frusta in re tam evidenti diutius immoraremur. Ergo.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE CAUSA MERITORIA INCARNATIONIS.

Duplex distinguitur meritum : unum *de condigno*, cui præmium ex justitia debetur ; et alterum *de congruo*, cui præmium non debetur, nisi ex convenientia, seu ex aliqua congruitate.

Incarnatio considerari potest vel in se, quatenus est unio personalis Verbi divini et naturæ humanæ, vel quoad circumstantias temporis, originis, consecratio-rum, etc. Nunc quæstio est an Incarnationem aliquo sensu meruerint 1º Christus, 2º veteres Patriarchæ, et 3º beatissima Virgo. De iis quippe qui post Christum vixerunt nulla moveri potest difficultas.

PROPOSITIO.

Nemo Incarnationem de condigno mereri potuit.

Prob. 1º. Incarnatio semper exhibetur in Scriptura ut singulare Dei beneficium, ut amoris et misericordiæ ejus prodigium : atqui hæc vera non essent, si quis eam de condigno meruisset ; quod enim meritum fuit de condigno, ex justitia debetur : porro quod debetur ex justitia, jam singulare beneficium et misericordiæ prodigium vocari non potest : ergo.

Prob. 2º. Si homo Incarnationem in se sumptam me-

ri potuisset, vel purus homo, vel Christus ut homo : atqui neutrum dici potest.

1º *Non purus homo*, ne quidem beatissima Virgo Maria, quia omnis vis merendi ex ipsamē Incarnatione futura vel peracta venit ; repugnat autem causam meriti sub merito cadere.

2º *Non Christus ut homo*, quia talis non existit ante Incarnationem. Ergo.

Diximus in propositione, *de condigno* ; communiter enim aestimant theologi Patriarchas, Prophetas aliosque sanctos homines, si non ipsamē Incarnationem, saltem alias ejus circumstantias de congruo meruisse, v. g., accelerationem temporis : sic S. Th., 3 part., q. 2, art. 10 : « Ex congruo meruerunt, inquit, sancti Patres Incarnationem, petendo et desiderando. Congruum enim erat ut Deus exaudiret eos qui ei obediebant. »

Id a fortiori intelligendum est de beatissima Virgine, quæ humilitate, castitate aliisque virtutibus quibus excellebat, alias Incarnationis circumstantias de congruo mereri potuit, nullas vero de condigno, propter rationes superius expositas. Unde honorem suæ electionis ad maternitatem divinam soli Deo rectissime tribuit.

Meruit tamen de condigno eminentem gratiæ statum quem habebat, quando in matrem electa est ; docent enim SS. Patres et doctores hominem justificatum augmentum gratiæ de condigno mereri posse, nempe gratiis concessis bene utendo ; atqui beatissima Virgo gratis sibi concessis bene usa fuerat : ergo. Nullo modo autem negamus ipsam simul a Deo, qui propter ejus virtutes propriaque amoris consilia, in illa sibi adeo complacebat, gradus gratiæ merita excedentes obtinuisse.

Christus quædam Incarnationis suæ consecaria de condigno promeruit, v. g., nominis sui exaltationem super omnes cœlos, Ecclesiæ institutionem, diffusionem, sanctitatem, perennitatem, sacramentorum efficaciam, gratias hominibus conferendas, mercedem æternam, sive pro se, sive pro iis qui per ipsum salvandi erant, etc. ; non vero *omnia*, scilicet, non ea quæ necessariæ sunt

proprietates ipsiusmet Incarnationis, ut impeccabilitatem, intuitivam divinæ essentiæ visionem, etc.

ARTICULUS TERTIUS.

DE CAUSA FINALI INCARNATIONIS.

Finis ultimus Incarnationis fuit gloria Dei: nam Deus omnia propter semetipsum operatur, nec alium finem ultimum sibi proponere potest; finis vero proximus fuit humani generis redemptio. In hoc omnes consentiunt, exceptis tamen 1º Pelagianis, qui, lapsum hominis negantes, negant eo ipso Christum pro illo redimendo venisse, sed tantum ad illum doctrina, exemplis et miraculis erudiendum; 2º Petro Abelard, qui, teste S. Bernardo, Epist. 190, cap. 5, eumdem ferme docuit errorem; 3º Socinianis, qui, cum Pelagianis circa peccatum originale sentientes, etiam redemptionem negant.

Verum alia exsurgit quæstio, an scilicet redemptio generis humani sit unicus finis proximus Incarnationis, adeo ut, Adamo non peccante, Filius Dei incarnatus non fuisset. *Affirmant Thomistæ et plerique theologi; negant vero Scotistæ et cum illis Leibnitz et Mallebranche*, de quibus supra, dicentes Christum, in ea hypothesi, fuisse impossibilem et venisse ut legislatorem et ad majorem Dei gloriam procurandam. Idem ferme senserunt P. Amelotte aliquique primi patres congregationis Oratorii. D. Combalot, in opere cui titulus: *Connaissance de Jésus-Christ*, ait Incarnationem necessariam fuisse, etiam abstractione facta a satisfactione, ut homo finem suum supernaturalem attingere posset.

PROPOSITIO PRIMA.

De fide est Filius Dei ad redimendos homines incarnatum fuisse.

Prob. Illud de fide habendum est, quod in Symbolo fidei, in Scriptura sacra et in traditione ut tale evidenter continetur: atqui talis est propositio nostra.

1º *In Symbolo fidei*, nempe Nicæno, clare continetur his verbis: *Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de cælis.*

2º *In Scriptura sacra*. Matth. ix, 13: *Non veni vocare justos, sed peccatores*; Matth. xviii, 11, et Luc. xix, 10: *Venit Filius hominis querere et salvum facere quod perierat*; Gal. iv, 4 et 5: *Misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub Lege, ut eos qui sub Lege erant redimeret*. Multi alii textus non minus clari citari possent. Ergo 2º.

3º *In traditione*; unanimes quippe sunt Patres et doctores in hoc puncto, quibus concinit vox totius populi Christiani. Ergo.

PROPOSITIO SECUNDA.

Probabilius nobis videtur quod, Adamo non peccante, Verbum Dei incarnatum non fuisset.

Prob. 1º *Scriptura sacra*. In textibus Scripturæ allatis et in aliis multis clare exprimitur Christum venisse, ut salvum faceret quod perierat, ut vocaret peccatores, ut eos qui sub Lege erant redimeret, ut peccatum mundi tolleret, etc.; non alia commemoratur Incarnationis causa: attamen, si ob alios fines Incarnationis ab æterno fuisset decreta, incredibile est Scripturam circa hos fines omnino silere. Insuper Incarnationis exhibetur ut immensum divinæ misericordiæ prodigium erga homines lapsos: at si independenter a lapsu hominis ab æterno decreta fuisset, hic loquendi modus non esset accuratus. Ergo.

Prob. 2º *ex SS. Patribus*. S. Athanasius, Oratione 2 contra Arianos, n. 56: « Verbum nunquam homo factus esset, nisi causa fuisset hominum necessitas. »

S. Ambros., lib. de Incarnat., cap. 6, n. 56: « Quæ erat causa Incarnationis, nisi ut caro quæ peccaverat per se redimeretur? » S. Aug., Serm. 174: « Si homo non periisset, Filius hominis non venisset. » Per multi sunt alii textus quos, brevitas causa, prætermittimus. Ergo 2º.

Dices 1º: Alii fines Incarnationis, præter redemptio-

nem hominum, exprimuntur in Scripturis sacris; v. g., Christus dicitur *Magister noster, Pastor bonus, Legislator, Mediator Dei et hominum*, etc. Ergo.

R. Dist. ant. Alii exprimuntur fines qui redemptionis sunt consecutaria, *concedo*; qui sunt principales et a redēptione hominum independentes, *nego ant.* Etenim Christus dicitur *Magister*, sed simul lux habitantibus in *regione umbræ mortis*; venit ut *Pastor*, sed ad quærendam ovem quæ perierat; ut *Legislator*, sed ut legem cupiditatibus hominum depravatam instauraret; ut *Mediator*, sed mundum Deo in se reconcilians, etc. Ergo.

Dices 2º: Testimonia Patrum superius relata ad Christum passibilem referuntur: at si Adam non peccasset, Filius Dei in carne impassibili venisset, juxta Scotistas: ergo illa testimonia nihil probant.

R. Nego conseq. Nullibi legitur in Patribus Christum in impassibili carne venire debuisse, ex hypothesi quod Adam non peccasset: attamen omnino improbabile est eos talem non expressisse hypothesim si illam credidissent: ergo de illa minime cogitabant. Ergo.

Quantum ad rationem allatam a D. *Combalot*, scilicet nos finem nostrum supernaturalem visionemque intuitivam attingere non posse, nisi mediante Incarnatione, nihil omnino probare videtur, et difficultas quam solvere intendit, eadem juxta nos remanet. Res ipsa est certa; modum autem rei nos effugere fatemur.

Cæterum, quod probabilius nobis et plerisque theologi videtur dicimus, quæstionem, ut pote a secretis Dei consiliis pendentem, ulterius premere non volentes.

Imo libenter fatemur quæstionem philosophice speciatam esse gravem, immensam, et propositam solutionem quamdam exhibere sublimitatem.

CAPUT SEXTUM.

DE DOTIBUS CHRISTI.

Inter dotes seu qualitates Christi, aliæ spectant ad ipsius animam et aliæ ad corpus. De iis quæ spectant ad

divinitatem non loquimur; de fide est Christum sub hoc respectu omnes perfectiones divinas habere.

ARTICULUS PRIMUS.

DE DOTIBUS CHRISTI QUÆ SPECTANT AD IPSIUS ANIMAM.

Certum est animam Christi, in primo creationis suæ instanti, Verbo divino hypostaticè fuisse unitam; beatissima enim Virgo non solum peperit, sed concepit Filium Dei: *Ecce Virgo in utero habebit et pariet Filium, et vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus*, Matth. 1, 23. De fide est mysterium Incarnationis in sinu ejus fuisse consummatum; at consummari non potuit sine assumptione mentis et corporis: ergo nullum admittendum est intervallum inter utriusque creationem et hypostaticam eorum unionem cum Verbo Dei. Ita omnes, contra Origenem qui docebat animam Christi ante Incarnationem exstitisse, atque ut hoc mysterium fieret meruisse; et contra Paulum Samosatenum ac Photium, qui opinabantur Christum exstisset antequam Deo jungeretur, hancque unionem de cursu temporis meruisse.

Quærunt subtiliter theologi an humanitas Christi existere potuisse ante suam cum Verbo divino unionem hypostaticam. Quidam affirmant; alii negant, inter quos P. *Thomassin*, cuius rationes non videntur valde graves. Cum de sola possibilitate speculative sumpta agatur, discussionem circa hoc punctum merito seponimus.

Constat iterum animam Christi, in primo existentiæ suæ instanti habuisse quidquid essentiam mentis humanae constituit, alioquin Christus non fuisset *perfectus homo*.

Si quæ sint igitur difficultates, versantur circa qualitates mentis Christi accidentales, et præsertim circa ejus scientiam, sanctitatem et libertatem de quibus in tribus paragraphis dicturi sumus.

§ I. — De scientia Christi.

Christus, ut Deus, habebat scientiam infinitam: de